

ШКОЛА, ИЛИ ИЛИ ЛИТЕРАТУРА.

№. 3.

СЪМБЪТЪ, 19. ІАНУАРИЙ.

1852.

НОВА РЕГЛАМЕНТ ШКОЛАРИ

а. школар молдовене.

(Брмаре.)

В) Скоале прѣмаре:

§. 23. Ачесте сѣнт зрѣтоареле:

а) Дн капиталъ 9, шѣ анзѣме: 1. Скоала Ба-
сѣлеанъ. 2. Дн махалаа Татаранѣлор. 3. Дн
а Пѣкзарѣлор. 4. Дн а Тѣргшорълѣ. 5. Дн
а Сѣрѣрѣ. 6. Скоала фетелор кѣ 2 сколѣ фѣліа-
ле кѣте кѣ 2 класе. 7. Скоала de Месерѣ. 8.
Скоала прѣмарѣ пентрѣ милитарѣ de касармѣ. 9.
Скоала Арменаскъ.

в) Ла дѣнѣтѣрѣ не ла тоате резиденѣиле, пре-
кът шѣ дн челедале тѣргѣрѣ шѣ тѣргшораре.

§. 24. Обѣктеле каре аѣ а се дѣнѣца дн еле
сѣнт зрѣтоареле;

- а) Сѣнтеле рѣгѣчѣнѣ.
 - б) Четѣреа шѣ скрѣереа Ромънъ.
 - в) Меморизаѣиѣ.
 - г) Катѣхѣзмъ шѣ Истореѣа сѣнтѣ (тестамен-
тѣл векѣ шѣ ачел ноѣ.)
 - д) Граматѣка ромънеаскъ шѣ скрѣереа дѣктандо.
 - е) Калѣграфѣа.
 - ж) Кѣношѣтѣнде ѣенерале de Ѣеогрѣфѣе, шѣ дн
спеѣиал дн ачел а Прѣнѣипателор.
 - з) Аритметѣка, калѣлареа de ростѣ, шѣ кѣно-
шѣтереа de мѣсѣрѣ, грѣтѣдѣ шѣ монете.
 - и) Кѣношѣтѣндѣ исторѣе дн Биографѣиѣ шѣ пре-
сѣртаре дн Истореѣа Патрѣеѣ.
 - й) Четѣреа шѣ скрѣереа латѣнъ.
- §. 25. Обѣктеле ачесте се вор дѣнѣца дн
кѣрсѣ de 4 анѣ, зп програм спеѣиал ле ва дѣнѣтѣрѣ
дѣ не анѣ шѣ чеасѣрѣ.

Дн сѣнтмаре. Ачѣе че вор воѣ а ажѣнѣе дн-
вѣдѣтѣрѣ дн скоале сѣтешѣтѣ, дѣнѣ сѣвѣршѣреа
кѣрсѣлѣ de дѣнѣдѣтѣра прѣмарѣ, вор зрѣта днкъ
шѣ зп кѣрсѣ de педагоѣе de зп ан.

С) Скоале de фете.

§. 26. Пентрѣ а се форма дн тѣнереле Па-
трѣеѣ, соѣи шѣ мате вѣне, дн каре разѣмъ фѣрѣѣ-
реа каспѣкъ а фамѣлиеѣ шѣ база дѣнѣеѣ крѣштѣеѣ а
четѣденѣлор, не лѣнѣгъ скоала фетелор дн Іашѣ,
се вор дѣнѣиѣнда ачест фелѣз de сколѣ дн тоате ре-
зиденѣиѣле дѣнѣтале, еар акѣт de одатѣ чел нѣдѣн
дн Богошанѣ, Романѣ, Бѣрладѣ, Хѣнѣ, Бакѣѣ, шѣ
Галаѣиѣ.

Дн ачесте сколѣ се ва дѣнѣиѣнда шѣ Интернат.
дѣнѣ пѣлда Интернатѣлѣ дн скоале пентрѣ тѣнерѣ.

§. 27. Обѣктеле каре аѣ а се дѣнѣца дн
ачесте сколѣ сѣнт зрѣтоареле:

- а) Сѣнтеле Рѣгѣчѣнѣ.
- б) Четѣреа.
- в) Скрѣереа.
- г) Калѣлареа de ростѣ.
- д) Релиѣеѣа, Катѣхѣзмъ, шѣ Истореѣа сѣнтѣ
(векѣ шѣ позѣ тестамент.)
- е) Граматѣка ромънеаскъ шѣ скрѣереа дѣктандо.
- ж) Аритметѣка шѣ кѣношѣтереа мѣсѣрѣлор,
грѣтѣдѣлор шѣ монетелор.
- з) Кѣношѣтѣндѣ дн Истореѣа Натѣралъ шѣ Еле-
менте дн Фѣзѣкъ.
- и) О лѣмъ стѣрѣнъ, дн скоала ѣентралъ.
- й) Зп трактат de моралъ адопѣтат ла стареа
че еледеле аѣ а окѣпа дн соѣетате.
- к) Кѣношѣтѣндѣ дн Ѣеогрѣфѣе шѣ Истореѣе, еар
маѣ алес дн Ѣеогрѣфѣа шѣ Истореѣа Патрѣеѣ.
- л) Мѣсѣка вокалъ дѣнѣ методѣл чел маѣ ле-
сѣнѣиѣосѣ.
- м) Лѣкѣрѣѣ фетешѣтѣ de мѣнъ, прекѣт: а
коасъ, а дѣнѣлетѣ, а коасъ ла гергефѣ шѣ ла кан-
ва, а сѣнѣла шѣ а кѣлка пѣнѣзѣрѣ, а лѣкра кѣ ак de
ѣѣзѣрѣ (crochet), а ѣесе ковоарѣ, а лѣкра хорвоте
шѣ алтеле.
- н) Деесѣнѣла de флорѣ шѣ пѣѣжазѣрѣ.
- о) Дѣнѣреа сокотелѣлор de келѣвелѣ.

§. 28. Објектите ачесте се вор дивѣца дн кърсѣ де чинѣ анї. Ън програмѣ специалѣ ле ва днпърѣ не анї ни чеасрї.

§. 29. Спре а се пѣтеа форма дивѣцѣтоаре пентрѣ ачесте сколї, прекѣт шї а дикърѣжа днвѣцѣтѣра, се ва цїнеа знпѣтѣр де сколерїѣ интерне дїн фетеле ачеле кѣ маї мѣлт талант, кѣ маї таре сілїѣтѣ шї кѣ маї вѣне пѣртѣрї.

§. 30. Нѣтѣрѣл лор ва атѣрна де ла градѣл тревѣнѣѣ че се ва днфѣцїша шї де ла мїжлоачеле де каре каса сколастикѣ ва пѣтеа дїспѣне.

§. 31. Интернеле вор фї датоаре а зрѣта тот кърсѣ де 5 анї.

§. 32. Пентрѣ а пѣтеа фї прїимїтѣ о фатѣ дн скоалеле ачесте, еа тревѣе сѣ аїѣ пѣ маї пѣцїн де 6 анї; еар спре а фї прїимїтѣ дн нѣтѣрѣл интернелор, фетеле тревѣї сѣ аїѣ чел пѣцїнѣ 12 анї, сѣ фї зрѣтат класѣл 1-їѣ, шї ал 2-ле, шї сѣ фї кѣпѣтат премїїле ла есаменѣ, сѣ фїе де констїтѣцїе сѣпѣтоасѣ шї фѣрѣ смїнтеле трѣнештї шї се аїѣ характер влѣнд.

§. 33. Днтре маї мѣлге компетїтоаре пентрѣ прїимїреа дн нѣтѣрѣл интернелор, локѣл вакантѣ се ва да прїн конкѣрсѣ ачелїеа, каре ар авеа маї вѣне поте ла есаменѣла че лї се ва фаче анѣтѣ пентрѣ ачест сѣршїт.

§. 34. Интернеле каре вор фї менїте де а фї днвѣцѣтоаре, вор фї дндаторїте спре ашї дндеплїнї кѣпоштїнїѣ а зрѣта не лѣнгѣ маї сѣс дн сѣтпнѣтѣл кърсѣ де 5 анї днкѣ зн кърсѣ де 2 анї, дн каре еле днвѣцѣнд маї кѣ самѣ педогоїеа, вор да ажѣторїѣ днвѣцѣтоарелор спре а се депрїнде кѣ практика повїлеї лор кетѣрї. Кърсѣл де педогоїе ва фї дескїс шї естернелор.

§. 35. Пентрѣ дндетѣнарѣа фамїлїлор се вор прїимї ка интерне шї зн нѣтѣр де тїперѣ кѣ платѣ де зна мїї леї не ан. Нѣтѣрѣл ачестора се ва хотѣрѣ де кѣтрѣ Департаментѣл днвѣцѣтѣрїлор пѣвлїче.

§. 36. Днсетпѣтоареа депѣртаре а махалаелор де ла скоала централѣ де фете, дїн Іашї, фїнд, маї алес дн тїмп де плоае саѣ де еарнѣ, о педїкѣ таре а фреквентѣрїї лор, спре днлѣтѣрарѣа ачестѣї грѣтѣдї се вор днфїнѣца дн махалаеле доѣѣ, шї дѣнѣ тревѣнѣѣ шї днкїнѣрїле касѣї сколастїче шї маї мѣлге скоале де фете, дн сѣ пѣтѣї кѣте кѣ доѣѣ класе. Де ачесте сколї фїлїале, каре вор ста сѣв Дїректїеа фетедаскѣ, фетеле вор трече ла скоала централѣ де фете шї вор фї прїимїте дн класа, каре лї се ва кѣвенї дѣпѣ есаменѣ.

D) Скоала де месерїї.

§. 37. Скопѣл ачестѣї сколї фїнд днпѣтѣнпїреа-челор маї де тревѣнѣѣтѣ месерїї, прїн фортареа де мештерї індїѣнї, се вор днвѣца дн еа, дн кърсѣ де 5 анї, обїектеле зрѣтѣоаре;

а) Стрѣгѣрїеа. б) Столерїеа. в) Ротѣрїеа. д) Сѣдѣкѣрїеа. е) Ферѣрїеа. ф) Лѣкѣтошїеа. г) Бѣтїрїеа.

§. 38. Не лѣнгѣ ачесте, елевїї вор фї даторї а зрѣта зн кърсѣ де днвѣцѣтѣрѣ елементарѣ, дн каре се вор преда зрѣтѣоареле обїекте:

а) Релїѣеа. б) Четїреа. в) Скрїереа. д) Арїтметїка. е) Десетпѣл лїнеарѣ. ф) Цїперѣа кодїчїлор де прїимїре шї келѣвелї.

§. 39. Департаментѣл днвѣцѣтѣрїлор пѣвлїче, дѣпѣ мїжлоачеле че ва авеа, ва днпѣлї днвѣцѣтѣра де месерїї атѣт прїн днфїнѣцареа де ателїї пентрѣ сѣпѣтѣра дн пентрѣ шї дн летнѣ, пентрѣ хѣтѣрѣрїе, алѣнѣрїе, шї алтеле, прекѣт шї прїн цїперѣа де тїперї не ла мештерї вѣнї афарѣ де сколѣ де месерїї.

Е) Скоала прїмарѣ пентрѣ Мїлїтарї.

§. 40. Департаментѣл днвѣцѣтѣрїлор пѣвлїче се ва днѣелеѣе кѣ Хѣтѣнїеа спре а днфїнѣца дн касармїе сколї пентрѣ днвѣцѣтѣра прїмарѣ, дѣпѣ моделѣл скоалелор елементарѣ кѣ адѣѣѣере а Мѣзїчїї Вокале.

Е) Сколе армене.

§. 41. Департаментѣл днвѣцѣтѣрїлор пѣвлїче ва авеа дн ведере реформареа ачестѣї скоале, дѣпѣ моделѣл ачелор прїмарѣ шї дндетѣнарѣа днфїнѣцѣрїї де асемїне сколї шї дн алте ораше, знде се афлѣ котѣнїтѣдї армене.

Г) Скоале евреештї.

§. 42. Департаментѣл се ва днѣелеѣе кѣ кѣпїтенїїле шї фрѣпѣташїї котѣнїтѣдїлор евреештї дїн царѣ спре а шї мїжлочї днфїнѣцареа де сколї прїмарѣ, дѣпѣ моделѣл ачелор ротѣнештї.

Секція е II.

Днвѣцѣтѣра секѣндарѣ.

A) Сколї реале.

§. 43. Тїперїї, карїї саѣ дїн мотївѣл плекѣрїї лор кѣтрѣ кѣпоштїнїдї практиче, саѣ дїн лїпсѣ де мїжлоаче, саѣ де тїмп, п'ар вої а трече дн класеле кърсѣрїлор теоретїче, тѣпѣтѣнд кърсѣл скоалелор прїмарѣ, вор пѣтеа пѣшї дн ачел ал скоалелор реале, каре се вор днфїнѣца дн Іашї, Ботошанї, шї Галаѣї.

§. 44. Об'єктеле каре аѣ а се джвѣца дн ачесте сколі дн кѣрсеѣ де чинчі ані, сѣлт зрѣ-тоареле :

1. Релігіеа маї не ларг де кѣт дн скоалеле прімаре, ші зп тратат де мораль потривіт ла даторінде ле отвѣлі крештіи ші четѣдеан.

2. Граматіка Ромѣнеаскѣ дн тоатѣ а еї кѣпрінде ре, скріереа Діктандо.

3. Стіла дн тоатѣ а лѣі днтінде ре кѣ есерчідіі де комунері де тот феліа, еар маї алес де ачеле всале.

4. Математіка.

5. Географіеа, Статістіка, ші Історіеа дн цепенал, ші а прінціпателор дн спеціалѣ.

6. Каліграфіеа ші десемнѣл лінеарѣ.

7. Фізика есперіменталѣ.

8. Цімнастіка.

9. Історіеа патѣралѣ.

10. Дн Іаші ші дн Ботошані, лімба Італіеанѣ ші ачѣа Цертанѣ, дн Галаці, ачѣа Італіеанѣ, Енглезѣ, ші ачѣа Гречеаскѣ, дн каре кѣте зна ва фі дндаторігоаре.

11. Технологіеа дн ачѣі де не зрѣтѣ 2 ані.

Ачесте об'єкте сѣлт дндаторігоаре пентрѣ тоці, еар дн спеціалітѣдіе маї жос днсѣтпате, елевіі вор фі даторі а'ші адеце тѣкар зна, каре ва фі неапѣратѣ пентрѣ еї. Ачесте спеціалітѣдіі сѣлт :

А) Економіеа рѣралѣ ші елемење де хіміе кѣ аплікаціеа ла агрїкѣлтѣрѣ ші індѣстріе.

В) Механіка понѣларѣ ші десемнѣл атінгѣторіѣ де еа.

С) Архітектѣра ші десемнѣл атінгѣторіѣ де еа.

Д) Цеомеріеа теоретікѣ ші практикѣ.

Е) Штіінде ле комерчіале, днтре каре ші кодіка де комерц ші де камбіі, допіеа скріптѣрѣ, історіеа комерчіалѣ ші ачѣа а інвенцілор, Географіеа комерчіеалѣ.

§. 45. Елевіі каре вор дорі а днвѣца ші алте лімбіі стрѣіне, вор пѣтеа дндестѣла ачѣастѣ дорінде дн цімназіі, знде се вор комбіна чѣасѣріле предѣреі лор дн кінѣ дндемпѣторіѣ пентрѣ еа.

В) Ферма моделѣ.

§. 46. Спре маї таре десволтаре а агрїкѣлтѣреі каре есте чел маї де кѣптіене об'єкт ал індѣстріеі націонале, ші спре а днтродѣче дн днр інвенціле ші методе ле дѣрілор пропѣшіте дн ратѣла ачѣста, се ва днфіінде не о тошіе дн

апропіереа капіталіеі о скоалѣ практикѣ де агрїкѣлтѣрѣ (Ферма Моделѣ), дн каре вор фі прііміці атѣт тінеріі каре вор фі сѣѣршіт кѣрсеа теоретік де економіе рѣралѣ дн вре зна дн скоалеле реале, кѣт ші ачѣі каре ар дорі а днвѣца пѣтаіпрактіка ачѣстѣі штііндеі.

§. 47. Кѣрсеа ачѣста ва фі де 3 ані.

§. 48. Організарѣа ачѣстѣі сколі, днзѣстрареа еї, об'єктеле каре аѣ а се днвѣца дн еа ші днпѣрдіереа лор, прекѣт ші кондіціле прііміріі сколарілор дн еа, се вор хотѣрѣ де кѣтрѣ Департаментѣла днвѣдѣтѣрелор пѣвліче потривіт кѣ тіжлоачеле, де каре ел ва діснѣне. кѣ меніереа ачѣстѣі сколі ші кѣ статѣтеле фертелор моделе дн Прѣсіа.

§. 49. Ла днфіінде ре ачѣстѣі сколі, Департаментѣла сѣс пѣміт ва авеа дн ведере тревзінде де а се днвѣца дн еа, днтре алте об'єкте, ші Ботаніка, грѣдінѣріеа, штіінде ле атінгѣтоаре де кѣлтѣра пѣдѣрілор (пѣдѣрале), прекѣт ші Ветеріпѣріеа, штіінде ле днвѣнѣтѣдіреі сѣѣрлор де віте domestiche ші а кѣлтѣреі раціонале а вілорѣ.

(Ва зрѣа.)

ЛИТЕРАТѣРѣ РОМѣНѣ. *)

Не ла сѣѣршітѣла веакѣліі трекѣт с'аѣ пѣскѣт дн Молдова о Плейадѣ де поедіі, каре аѣ лѣсар зрѣте адѣнчі дн меморіа контімпѣранілор лор. Ачѣа Плейадѣ ера компѣсѣ де тінеріі че фѣчѣа парте дн фаміліі днсѣтпате, ші ера днзѣстраціі кѣ днвѣдѣтѣріле класіче але лімвелор еліне, латіна ші франгеза. Пріи зрѣтаре еї пріімісерѣ о слаѣ днпріѣріе а ідеілор волгеріене не каре револѣціеа Франціеі дн 1793, рѣспнждісѣ дн Европа; днсѣ денѣртареа патріеі лор де ісворѣла ачелор ідеі, прекѣт ші посіціеа лор соціалѣ, опріндеі де а се пѣтрѣнде де прінціпіле радікале але Франціеі, порніереа лор лѣѣ о алтѣ діректіе ші се арѣкѣ кѣ тот фокѣл тінередіі дн кѣлтвіереа поезіеі ші дн адіменіреле аморѣліі.

Соціетатеа ромѣнѣ се префѣкѣ атѣнчі ші де знде ера маї наїнте фѣарте пѣзітѣ ші десгѣла де носоморѣтѣ, еа се днвіошѣ пріи рѣдікареа ачелеі тінеріміі веселе ші лѣмінате. Об'ічѣєріле ориентале

*) Дѣнѣ Zimbrѣ.

але воерілор днченъръ а перде гравітаѳеа лор; мінделе днченъръ а се діволте; інімеле а се дескіде ка ніште флорі асквісе ла разеле аморълѣ, ші днчет днчет соціетѳеа чеа дналтъ фъкъ аша таре пропъшіре пе каѳеа префачереї, къ ажвнсе а семъна де департе ші дн мікъ пропорціе къ реценда дн Франціа.

Къ кът порпіріле інімелор ера маї пайнте дн-фрѳнате ші цінъте дн таїнь, къ атъта еле лъасеръ вѳнт акъта ла лъмінъ, свѳ колореле ademenітоаре але Поезіеї; ші дн кърѳнд Молдова фѳ дн-пъндатъ де елеції, каре адеце орї тѳртърісіа, пѳ пѳмаї пѳтереа патімеї свѳлетештї, чї ші кіар пѳ-меле Zіnelor слѳвіте. Дн лінса тіпаріълѣ, свѳте де манъскріпте свѳра дн тѳнь дн тѳнь, ші пѳ-тероасе сатїре, пѳтероасе медїтації, пѳтероасе къптече де драгосте (къноскъте свѳ денъміреа де къптече де лъме) се днпръштїеа дн тоате кол-дъріле церїї, дештентънд мїндїле ші десѳътънд свѳлетеле челор че ле пѳтеа днцълеце.

Къптечеле де лъме, ера маї алес претъгїнде-пеа віне прїїміте, ла месе тарї, ла пѳндї, ла пе-тречерї дн грѳдїні саѳ прїп вії; ші прїп зрмаре вреасла лъзтарїлор къштїгасе о таре днсъм-пѳтате. Скрїпкарїї ші ковзарїї воеренїї се дн-тречеа, каре де каре, а компъне мелодїї маї дѳ-їоасе ші а словозі дн пепт ахтърї маї лъндї, пѳ-трѳнзетоаре, дн фолосъа драгостеї стѳпїлор; къчї еї слѳжїа пе атъпче ка зп соїъ де таїнічї къ-ріерї аї інімілор. Декларациїле де амор се фѳчеа прїп гѳреле лор, зп ах! ші зп оф! віне трѳгълат пѳтеа пѳндї де ванї ла днченътъа веакълѣ но-стръ ші днстѳреа пе ферїчітъа лъзтар, каре аѳеа пепт съпътос ші рѳсѳларе лънгъ!

Де ші пе паре ноъ кам дешъндат, аша ера овїчеїка векїъ, ші тревзе дар съл респектъм маї къ сеатъ къ ѳл аѳ фѳкът ферїчіріле пѳрїндїлор поштрї, ші къ пеаѳ пѳстрат пѳп дн зїоа де астїї поетїчеле продъчерї але ценерациїеї трекъте.

Ачеле продъчерї аѳ патрѳ карактере деосевїте ші се днпартѳ дн:

1. Къптече де лъме,
2. Епістоле елеціаѳе.
3. Сатїре.
4. Медїтації фїлософїе.

Маї пѳтеам адаѳе днкъ пе лънгъ ачесте къ-тева черкърї дн соїъа поезїеї епіѳе, ші кътева

традъчерї дн персърї дн скріріле авторїлор фран-дезї, прекъм:

Плѳндереа Молдовеї, поет компъс де Бельді-ман асѳра революціїеї де ла 1821.

Трагедїеа Орест а лѳї Волтер, традъсъ асе-міне де Бельдіман.

Xenriada лѳї Волтерѳ, традъсъ де Пост. В. Погор.

О парте де поетъа лѳї Поне традъсъ де рѳ-посатъа Логоф. Конакі.

Епістолеле Елоїзеї кътрѳ Аѳеїлард де Бѳзр Лормїан, традъсе асемїне де Логоф. Конакі. ші ч.

Тоате ачесте въкъдї, алкътѳескъ ла зп лок авереа літерарѳ а пѳрїндїлор поштрї, ші дар, есге де даторїа поасгрѳ, а ле адъна ші а ле ферї де поѳанъа времеї ші ал зїтърїї. Еле зѳгрѳвѳескъ о епохъ де репаштере дн історїа соціалъ а Молдо-веї, о епохъ богатъ де сїндїрї свѳлетештї ші де ісѳвкърїї поетїѳе. Прїп зрмаре еле мерїтъ зп лок днсемпътор дн літератѳра ротъпеаскъ.

Ажътат де днтъмплърї ші де прїетїні, ам ісѳвгїт а адъна о таре парте дн ачеле продъчерї, ші тѳ грѳвѳескъ къ тѳлѳушїре а ле днпѳртъшї пѳ-вїкълѳлї четїтор. Фїїнд днсъ къ, къ тоатъ до-рїнда меа, мїаѳ фост къ непѳтїндъ а аѳла аде-вѳрат пѳп' акъм каре свѳнт анъме авторїї деосевї-телор поезїї че зрмеаъ а се тіпърї дн фоѳеа Zїмѳрлѳлї, рог пе ачѳї че вор аѳеа асемїне къпо-штїндъ, съ віне воѳаскъ а мї о днпѳртъшї, пѳп-трѳ ка съ пот регъла компънерїле фїекърѳеа ав-тор дн деосевї, ші съ ле пѳвїк маї тързіѳ свѳ пѳмеле лѳї.

Тот че ам аѳлат дн прївїреа Плетадѳї де по-едї, деспре каре ам ворвїт ла днченътъа ачестгї артїкъа, есте къ аѳеа плетадъ ера алкътѳїгъ дн Конакі, Бельдіман, Тѳвтъа, Бѳкър, Бѳлшѳкъ, Бѳк-шѳпѳескъ etc. В Alexandrї.

Ла

Wilhelm Németh,

лібрерїъ дн Врашов,

се аѳлъ де вънзаре маї тѳлѳе фелїзрї де кърдї ротъпенгїї, Кълїндаре, Калїграфїї ш. а., се пот дїсѳпне ші траѳе днкъ ші алтеле дѳпъ тревзїндъ. Преѳдърїле свѳнт дешпте, ла каре пѳ днкане ток-теалъ.